

การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย

นางจีระ อินทโกสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

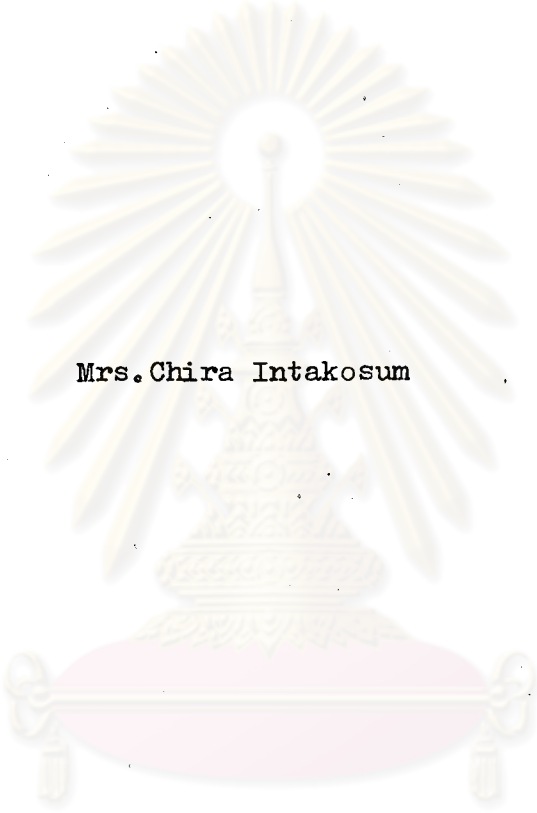
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524

008072

RESOURCE SHARING IN UNIVERSITY LIBRARY OPERATION

Mrs. Chira Intakosum

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย
โดย   นางจีระ อินทโกสม
ภาควิชา   บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล
   รองศาสตราจารย์ ดร.เขาวดี วิบูลย์ศรี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เขาวดี วิบูลย์ศรี)

.....
(นาง วิภาวรรณ มนูญิจ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ชื่อนิสิต   นางจีระ อินทโกสุม
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล
   รองศาสตราจารย์ ดร. เขาวดี
ภาควิชา   บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา   2524

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจทรัพยากรห้องสมุด การใช้บริการ บริการต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในประเทศไทย และ ศึกษาการใช้ทรัพยากรร่วมกันของห้องสมุดเหล่านั้น ตลอดจนการประสานงานเป็นโครงข่ายของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุด เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบบริหารและบริการทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่อไป

รายละเอียดและข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ตลอดจนการสัมภาษณ์บรรณารักษ์ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรห้องสมุดและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด และจากการส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และได้รับคำตอบรวมทั้งสิ้น 63 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.75 ของแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิจัยที่พบมีดังนี้

หอสมุดกลาง เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีบุคลากรและทรัพยากรประเภทต่าง ๆ มากที่สุด และมีเยี่ยมมากที่สุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งมีระเบียบการให้ยืมทรัพยากรห้องสมุด โดยคำนึงถึงประเภทของผู้ใช้บริการและประเภทของสิ่งพิมพ์ บริการที่มีอยู่ในห้องสมุดทุกแห่ง คือ บริการยืม รองลงมาคือ การจัดทำรายชื่อหนังสือใหม่ในห้องสมุดที่ได้รับ และบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกันภายใน
ห้องสมุด การยืมระหว่างห้องสมุด และบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าโดยทาง
โทรศัพท์ ห้องสมุดส่วนใหญ่มีความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดคณะและห้องสมุดกลางใน
สถาบันเดียวกัน ห้องสมุดส่วนน้อยมีความร่วมมือกับห้องสมุดคณะและห้องสมุดกลางต่าง
สถาบัน อย่างไรก็ตามห้องสมุดส่วนใหญ่ระบุว่า ควรมีความร่วมมือระหว่างห้องสมุดทุก
ประเภทไม่จำกัดเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ปัญหาที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบ ได้แก่ ห้องสมุดขาดทรัพยากรและบุคลากร
ผู้ใช้สนใจใช้บริการมากจนให้บริการไม่ทัน ผู้ใช้ห้องสมุดขาดความรู้ในการใช้ห้องสมุดและ
ไม่ปฏิบัติตามกฎของห้องสมุด ส่วนปัญหาเรื่องความร่วมมือกับห้องสมุดอื่นนั้น ห้องสมุดทุกแห่ง
ขาดทรัพยากรห้องสมุด บุคลากร ยานพาหนะ และ งบประมาณในการดำเนินงาน

จากการสำรวจ ผู้วิจัยใครขอเสนอว่า

1. ควรมีการร่วมมือกันทุกด้านระหว่างห้องสมุดทุกประเภท
2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรร่วมมือกันจัดทำสัปดาห์ครบรอบปี โดยใช้

คอมพิวเตอร์ช่วยดำเนินงาน

3. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรได้มีการร่วมกันจัดฝึกอบรมบุคลากรของห้องสมุด
4. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรได้แบ่งสรรกันจัดหาสิ่งพิมพ์ที่มีราคาแพง เพื่อขจัด

ปัญหาการซื้อสิ่งพิมพ์ราคาแพงซ้ำซ้อน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Resource Sharing in University Library Operation
Name   Mrs. Chira Intakosum
Thesis Advisors' Assistant Professor Sachi Chandavimol
                         Associate Professor Yavadee Vibulsri, Ph.D.
Department   Library Science
Academic Year   1981

ABSTRACT

The purposes of this research are to survey the library resources, the utilization of these resources and the services of each university library in Thailand, and to study the co-operative network among these libraries in sharing resources. In addition, the problems of library work are studied in order to provide a guideline for the improvement of administrations and services of these university library resource systems.

The information and data shown in this research were obtained from books, other printed materials and interview with some librarians in the field of library resource administration and co-operation, and from questionnaires answered by 63 university libraries representing a respondent rate of 78.75 %

The research results are as follows :

The central libraries have more staff, library resources and borrowers than other kinds of university libraries. Every university library has its own lending regulation according to the type of users and publications. Services found in every library are lending

service, and in some libraries; acquisition and publication lists and reference service.

The majority of university libraries was found to be co-operative in the use of library resources within the libraries, in interlibrary loan, and in reference service by telephone. There is more co-operation between the faculty and central libraries in the same university than there is cooperation between other universities' libraries. However, most of them pointed out that there should be co-operation among every kind of libraries.

The problems which most university libraries face are : inadequacy of library resources and staff, too many clientele using the library service, users lack the knowledge of library usage and do not follow library regulations. The problems of library co-operation are lack of library resources, staff, transportation and budget for efficient operation.

After this study the researcher recommends that :

1. There should be co-operation among every kind of libraries.
2. University libraries should have co-operation in publishing annual union catalogs by using computers.
3. University libraries should co-operate to arrange the training program for their staff.
4. University libraries should share the responsibility for acquiring the expensive publications in order to avoid the problem of duplication.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย" สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณาจารย์ที่ปรึกษา และ คณะกรรมการผู้สอบวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จี จันทวิมล รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวดี วิบูลย์ศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ และอาจารย์ วิชาวรรณ มนูญิจู ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและสละเวลาแก้ไขตรวจทานจนวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จ และขอขอบคุณบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 63 ท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การวิจัยครั้งนี้ อนึ่ง ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากคุณ ณพิศร กฤตติกากุล คุณเพ็ญพิมล เขียวนาวัน คุณอัญชลี แหม่มชุกลิน คุณวงศ์วรรณ วงศ์สุภา คุณณิศา สวัสดิศิริทรัพย์ คุณ รุ่งนภา พิทักษ์เคชากุล คุณนันทนา เจริญพจน์ คุณสมศรี ศักดิ์ศรี คุณอุไรพรรณ หล่อศิริ คุณแนนน้อย ภาคอินทรีย์ คุณกฤษณา มุลานนท์ คุณจิราภรณ์ ชุมสุข คุณนราธิป วิชัยดิษฐ์ คุณศศิ อินทโกสุม ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงานของผู้วิจัย จึงขอขอบคุณ เป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกท่านที่กล่าวนามมาแล้ว ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร จีระ อินทโกสุม
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิติกรรมประกาศ.....	ช
รายการตารางประกอบ.....	ฎ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	17
2. การใช้ทรัพยากรร่วมกันในการดำเนินงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	19
ความร่วมมือทางทรัพยากรห้องสมุด.....	19
วิวัฒนาการความร่วมมือทางทรัพยากรของห้องสมุด.....	20
ความร่วมมือทางทรัพยากรด้านต่าง ๆ.....	23
ความร่วมมือทางด้านเทคนิค.....	23
ความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากร.....	23
ความร่วมมือในการทำบัตรรายการ.....	39

ความร่วมมือในการจัดทำคู่มือช่วยคนพิการห้องสมุด.....	47
ความร่วมมือในการจัดทำสัปดาห์.....	47
ความร่วมมือในการจัดทำสหายกรวารสาร.....	52
ความร่วมมือด้านบริการ.....	56
บริการยืมระหว่างห้องสมุด.....	56
ความร่วมมือด้านบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า....	65
การใช้ทรัพยากรร่วมกันของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย.....	69
3. วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์.....	83
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....	140
สรุปผลการวิจัย.....	140
อภิปรายผล.....	145
ข้อเสนอแนะ.....	150
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	152
บรรณานุกรม.....	153
ภาคผนวก.....	160
ประวัติการศึกษา.....	182

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนบรรณารักษ์ที่สอบแบบสอบถาม แยกตามมหาวิทยาลัย..... 87
2	จำนวนและค่าธรรมเนียมของห้องสมุด 63 แห่ง จำแนกตามสาขาวิชา..... 88
3	จำนวนเฉลี่ยของทรัพยากรแต่ละประเภท จำแนกตามห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และหอสมุดกลาง..... 89
4	จำนวนเฉลี่ยต่อปีของทรัพยากรแต่ละประเภทที่มีผู้ยืมจากห้องสมุดในสาขาวิชา ต่าง ๆ และหอสมุดกลาง..... 90
5	จำนวนบุคลากรตามวุฒิต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุด- กลาง..... 91
6	รายได้เฉลี่ยต่อปีของห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง..... 92
7	รายจ่ายเฉลี่ยต่อปีของห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง..... 93
8	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีผู้ใช้บริการโดยจำแนก ตามประเภทของผู้ใช้..... 94
9	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีระเบียบการใช้สิ่งพิมพ์ ของห้องสมุด สำหรับนิสิตนักศึกษาของสถาบัน..... 95
10	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลางที่มีระเบียบการใช้สิ่งพิมพ์ของ ห้องสมุด สำหรับนิสิตนัศึกษานอกสถาบัน..... 96
11	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และหอสมุดกลาง ที่มีระเบียบการใช้สิ่งพิมพ์ ของห้องสมุด สำหรับบุคลากรของสถาบัน..... 97
12	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และหอสมุดกลาง ที่มีระเบียบการใช้สิ่งพิมพ์ ของห้องสมุด สำหรับบุคคลภายนอก..... 98
13	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และหอสมุดกลางที่ให้บริการแต่ละประเภท.. 99
14	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ซึ่งมีบุคลากรที่มีคุณวุฒิทาง บรรณารักษ์ในการให้บริการตามประเภทของงานบริการต่าง ๆ..... 100

ตารางที่	หน้า
15	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลางที่มีการรวบรวม บรรณานุกรม โดยแยกตามชนิดของบรรณานุกรม..... 101
16	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลางที่มีการจัดทำบรรณานุกรม ในลักษณะต่าง ๆ..... 102
17	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลางที่มีการจัดทำ บรรณานุกรม..... 103
18	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่ทำบรรณานุกรม สาขาวิชาต่าง ๆ..... 104
19	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีการจัดทำบรรณานุกรม ในลักษณะต่าง ๆ..... 105
20	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่จัดทำรายชื่อหนังสือ ใหม่โดยมีกำหนดออกแตกต่างกัน..... 106
21	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่เผยแพร่รายชื่อ หนังสือใหม่..... 107
22	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลางที่คิดค่าถ่ายเอกสาร ในอัตราต่าง ๆ สำหรับนิสิตของสถาบัน..... 107
23	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่คิดค่าถ่ายเอกสาร ในอัตราต่าง ๆ สำหรับนิสิตนอกสถาบัน..... 108
24	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่คิดค่าถ่ายเอกสาร ในอัตราต่าง ๆ สำหรับบุคลากรของสถาบัน..... 109
25	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลางที่มีการบริการการถ่าย เอกสาร จำแนกตามอัตราค่าถ่ายเอกสารสำหรับบุคคลภายนอก... 110
26	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลางที่มีการบริการการถ่าย เอกสาร จำแนกตามจำนวนผู้ใช้บริการเฉลี่ยต่อวัน..... 111
27	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือ ระหว่างห้องสมุดในคานต่าง ๆ..... 115

ตารางที่	หน้า
28	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลางที่มีความร่วมมือกันในการ ยืมระหว่างห้องสมุดในลักษณะต่าง ๆ กัน..... 116
29	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกันในด้าน การทำสหบัตร..... 117
30	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือในด้าน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน แยกตามประเภทของทรัพยากรที่ยืม..... 118
31	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือระหว่าง ห้องสมุดด้านการให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในลักษณะต่าง ๆ 119
32	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกันระหว่าง ห้องสมุดในการแลกเปลี่ยนเอกสารและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ 120
33	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกัน ระหว่างห้องสมุดในด้านการทำบรรณานุกรมหนังสือ..... 121
34	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกัน ระหว่างห้องสมุดในการทำบรรณานุกรม โดยแยกตามชนิดของบรรณานุกรม ที่จัดทำ..... 122
35	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกันระหว่าง ห้องสมุดในการทำรายการวารสาร..... 123
36	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกัน ระหว่างห้องสมุดในการทำรายการวารสาร โดยแยกตามชนิดของสท รายการวารสารที่จัดทำ..... 124
37	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือกันระหว่าง ห้องสมุดในการทำดัชนีวารสาร..... 125
38	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือระหว่าง ห้องสมุดในการฝึกอบรมบุคลากร..... 126

ตารางที่		หน้า
39	จำนวนห้องสมุดแต่ละสาขาวิชาและหอสมุดกลาง ที่มีความร่วมมือระหว่าง ห้องสมุดกับห้องสมุดประเภทต่าง ๆ.....	127
40	จำนวนบรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละสาขาวิชา และ หอสมุดกลางที่แสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของห้องสมุดที่ควรมีความร่วมมือกัน ระหว่างห้องสมุด.....	128
41	ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อปัญหาของห้องสมุด.....	133

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย